

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та
природокористування

Навчально-науковий інститут права
Кафедра конституційного права та галузевих дисциплін

07-02-131М

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до практичних завдань та самостійної роботи
з навчальної дисципліни «**Міжнародне приватне та міжнародне
публічне право**»

для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
за освітньо-професійною програмою «Право»
спеціальності 081 «Право»
денної та заочної форми навчання

Рекомендовано
науково-методичною радою
з якості ННІ права
Протокол № 3 від 15.10.2024 р.

Рівне – 2024

Методичні вказівки до практичних завдань та самостійної роботи з навчальної дисципліни «*Міжнародне приватне та міжнародне публічне право*» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за освітньо-професійною програмою «Право» спеціальності 081 «Право» денної та заочної форми навчання. [Електронне видання] / Міщук І. В., Приступлюк В. Л. – Рівне : НУВГП, 2024. – 18 с.

Укладачі: Міщук Інна Володимирівна, к.ю.н., професор, професор кафедри конституційного права та галузевих дисциплін; Приступлюк Вікторія Леонідівна, к.ю.н., *заступник директора ТОВ «Центр європейської сертифікації»*.

Відповідальний за випуск: Міщук І. В., к.ю.н., професор, завідувач кафедри конституційного права та галузевих дисциплін.

Керівник групи забезпечення спеціальності 081 «Право»

Міщук І. В.

© І. В. Міщук, В. Л. Приступлюк, 2024
© НУВГП, 2024

ЗМІСТ

1. Передмова.....	4
2. Опис навчальної дисципліни та її структура.....	7
3. Плани практичних занять.....	8
4. Самостійна робота студентів	14
5. Рекомендована література	15

ПЕРЕДМОВА

В епоху глобальних перетворень, що відбуваються в усіх сферах життєдіяльності держави і суспільства, об'єктивною необхідністю виступає вдосконалення законодавства і практики його реалізації. Першочерговою необхідністю держави є формування збалансованого, ефективно діючого законодавства з гармонійно взаємопов'язаними і взаємообумовленими галузями і інститутами неможливо без усвідомлення загальносвітових інтеграційних процесів. Тому правову систему держави в цей період не можна розглядати поза зв'язком з іншими національними правовими системами та з міжнародним правом.

На відміну від міжнародного публічного права, предметом регулювання у міжнародному приватному праві є відносини приватно-правові. Це, насамперед, відносини між фізичними і юридичними особами різних держав: цивільні майнові та особисті немайнові, господарські, трудові, сімейні, процесуальні, що ускладнені іноземним елементом.

Роль міжнародного приватного права зростає не тільки всередині України в силу потужного розвитку транскордонного співробітництва фізичних та юридичних осіб з контрагентами з різних країн світу.

Метою та завданням вивчення дисципліни «Міжнародне приватне та міжнародне публічне право» є формування та розвиток умінь аналізувати сучасні проблеми міжнародного приватного та міжнародного публічного права; вироблення вмінь надавати оцінку для конкретної ситуації, а також пошуку шляхів розв'язання цих проблем з урахуванням сучасних умов розвитку держави та викликів, з якими вона стикається.

Компетентності:

К1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК6. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК9 Здатність працювати в команді.

ЗК10. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК18 Здатність володіти навичками публічних виступів, ведення переговорів, професійної та наукової дискусії, підготовка та демонстрація результатів дослідження

ЗК20 Вміння працювати з даними, володіти інформаційному грамотністю, комунікацією та взаємодією у цифровому суспільстві

СК3. Цінування та повага до гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння її правової природи.

СК4 Здатність застосовувати Конвенцію про захист прав людини та основоположних свобод, а також прецедентну практику Європейського суду з прав людини.

СК5. Здатність застосовувати норми та інститути міжнародного публічного права, а також міжнародного приватного права.

СК6. Здатність здійснювати порівняльний аналіз окремих правових інститутів права Європейського Союзу та Ради Європи і правової системи України.

СК8. Здатність застосовувати правові принципи та доктрини .

СК10. Здатність використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин.

СК13. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ.

СК16. Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення

СК17. Здатність аналізувати правові процеси і явища в історичному контексті

Програмні результати навчання:

PH2. Знати та розуміти міжнародні стандарти прав людини, положення Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практику Європейського суду з прав людини.

PH3. Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел.

PH4. Знати та розуміти основи права Європейського Союзу.

PH 8. Застосовувати інститути міжнародного публічного права, а також міжнародного приватного права.

PH12 Доносити до респондента матеріал з певної правової проблематики доступно і зрозуміло.

PH18. Застосовувати в професійній діяльності основні сучасні правові доктрини, цінності та принципи функціонування національної правової системи.

PH19 Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів.

PH20 Виокремлювати і аналізувати юридично значущі факти і робити обґрунтовані правові висновки.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ТА ЇЇ СТРУКТУРА

1.1. Тематика практичних занять

№ з/п	Назва теми	К-сть годин, денна форма	К-сть годин, заочна форма
Модуль 1. Загальна та особлива частини міжнародного приватного права. Міжнародний цивільний процес			
1	Загальні положення міжнародного приватного права. Суб'єкти міжнародного приватного права	4	1
2	Право власності у міжнародному приватному праві. Шлюбно-сімейні відносини в міжнародному приватному праві. Спадкові відносини в міжнародному приватному праві. Трудові відносини в міжнародному приватному праві	6	3
3	Міжнародний цивільний процес. Міжнародний комерційний арбітраж	2	1
Модуль 2. Теорія та галузі міжнародного публічного права			
4	Теорія міжнародного публічного права	4	2
5	Галузі міжнародного публічного права	4	1
Всього:		20	8

1.2. Порядок оцінювання програмних результатів навчання

Для досягнення цілей та завдань курсу здобувачам потрібно

вчасно виконати завдання зі складання та оформлення документів, вчасно здати модульні контролі знань.

Викладач проводить оцінювання індивідуальних завдань студентів шляхом усного опитування та письмових завдань.

Також, студент під наглядом викладача самостійно оцінює свою роботу.

За вчасне та якісне виконання усіх видів завдань, студент отримує такі обов'язкові бали:

по 5 балів за якісну підготовку до кожного практичного заняття;

15 балів за якісне оформлення індивідуального завдання;

20 балів – модуль 1;

20 балів – модуль 2.

Усього 100 балів.

Додаткові бали студент може отримати при написанні наукової статті, наукової роботи на конкурс, ессе, тощо. Тему для дослідницької роботи студенти можуть вибрати самостійно за погодженням із викладачем. Додаткові бали також можуть бути зараховані за конкретні пропозиції з удосконалення змісту навчальної дисципліни.

Модульний контроль проходить у формі тестування. У тесті 30 запитань різної складності: рівень 1 – 26 запитань по 0,5 бали (13 балів), рівень 2 – 3 запитання по 1 бали (3 бали), рівень 3 – 1 запитання по 4 бали (4 бали). Усього – 20 балів.

2. ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Модуль 1. Загальна та особлива частини міжнародного приватного права. Міжнародний цивільний процес

Тема 1. Загальні положення міжнародного приватного права. Суб'єкти міжнародного приватного права

1. Поняття, предмет і система міжнародного приватного права.

2. Колізійний та матеріально-правовий методи регулювання приватноправових відносин з іноземним елементом.

3. Характеристика колізій та колізійні норми у міжнародному

приватному праві.

4. Значення порівняльно-правового методу та порівняльного правознавства для міжнародного приватного права.

5. Джерела міжнародного приватного права.

6. Кваліфікація, тлумачення, автономія волі, публічний порядок, взаємність та інші загальні положення приватного права.

7. Цивільно-правовий статус іноземних громадян і осіб без громадянства.

8. Юридичні особи як суб'єкти міжнародного приватного права.

9. Держава як суб'єкт міжнародного приватного права.

Завдання до теми:

1. Які правовідносини виникли в результаті співпраці держав України і Франції? Які з них регулюються нормами міжнародного приватного права, а які нормами міжнародного права? Внаслідок яких дій органів та установ держав будуть створені акти з нормами міжнародного приватного права та акти з нормами міжнародного права?

2. Наведіть приклади: односторонніх і двосторонніх колізійних норм; основних та додаткових колізійних норм; альтернативних, кумулятивних та субсидіарних колізійних прив'язок та норм; матеріально-правових норм.

3. Використовуючи законодавство України, складіть перелік тих видів діяльності чи занять, якими заборонено займатися іноземним громадянам в Україні, якщо вони перебувають у ній: а) тимчасово; б) постійно.

4. Проаналізуйте норми Закону України «Про міжнародне приватне право», виявити прив'язки (обов'язкове письмове виконання) та визначити їх вид відповідно до класифікації.

5. Яким нормативно-правовим актом регулюються питання договору міжнародної купівлі-продажу товарі?

6. Які колізійні прив'язки передбачені в ст. 50 Закону України «Про міжнародне приватне право»?

7. Обґрунтуйте, яке місце займають „Міжнародні правила інтерпретації комерційних термінів” (правила ІНКОТЕРМС) у системі джерел міжнародного приватного права?

Тема 2. Право власності у міжнародному приватному праві. Шлюбно-сімейні відносини в міжнародному приватному праві. Спадкові відносини в міжнародному приватному праві. Трудові відносини в міжнародному приватному праві

1. Право власності та інші речові права у міжнародному приватному праві.
2. Договірні зобов'язання у міжнародному приватному праві.
3. Право інтелектуальної власності у міжнародному приватному праві.
4. Міжнародні кредитні й розрахункові відносини за участю юридичних і фізичних осіб та використання банківської гарантії у зовнішньоекономічній діяльності.
5. Міжнародні перевезення.
6. Правове регулювання трудових правовідносин з іноземним елементом.
7. Правове регулювання шлюбно-сімейних правовідносин з іноземним елементом.
8. Правове регулювання спадкових правовідносин з іноземним елементом.

Завдання до теми:

1. Яким є зміст поняття «культурні цінності» за національним законодавством держав та міжнародними договорами? Законодавством якої держави застосовується у випадках визначення добросовісності набуття культурних цінностей?
2. Чи допускається створення на території України підприємства зі 100% змішаним капіталом? Якими видами діяльності іноземні інвестори не можуть займатися в Україні?
3. Проаналізуйте зміст конвенцій та рекомендацій Міжнародної організації праці за участю України та норм трудового законодавства України з питань: 1 – свободи асоціацій, примусової праці та рівності можливостей та звернень; 2 – зайнятості та соціальної політики; 3 – регулювання питань праці (інспекція праці, статистика праці тощо); 4 – колективних трудових відносин; 5 – умов праці; 6 – соціального забезпечення; 7 – зайнятості жінок

та праці трудящих похилого віку; 8 – праці дітей та підлітків; 9 – праці трудящих-мігрантів; 10 – права особливих категорій працівників (моряків, рибалок тощо).

4. Розкрийте суть принципу визнання речових прав, що виникли за кордоном на підставі норм іноземного права?

5. Стосовно чого виникають колізійні питання у сфері інтелектуальної власності?

6. Чи залежить застосування правил Конвенцією про договір міжнародного автомобільного перевезення пасажирів і багажу 1973 р від місця проживання і громадянства сторін, що укладають договір?

7. Чи буде визнаватися в Україні належним за формою заповіт, який було складено в Канаді відповідно до місцевого права в письмовій формі та підписано за участю двох свідків?

Тема 3. Міжнародний цивільний процес. Міжнародний комерційний арбітраж

1. Поняття міжнародного цивільного процесу та його місце у системі національного законодавства України.

2. Джерела міжнародного цивільного процесу.

3. Правовий статус учасників міжнародного цивільного процесу.

4. Міжнародна підсудність.

5. Надання правової допомоги у цивільних справах за участю іноземного елемента.

6. Питання взаємозв'язку національних та міжнародних процесів при розгляді цивільних справ.

7. Розгляд спорів міжнародним комерційним арбітражем.

Завдання до теми:

1. Проаналізуйте норми Європейської конвенції про імунітет держав 16 травня 1972 р. на предмет судового імунітету. Які підстави передбачені в Конвенції для відмови держав від імунітету? В яких формах може виражатися така відмова?

2. Чи можуть у порядку цивільного судочинства вирішуватися питання, пов'язані з виробничою травмою, отриманою на заводі,

яка призвела до смерті громадянина України на території Польщі? Якщо так, то хто буде позивачем у справі і що буде предметом судового розгляду? Під компетенцію суду якої держави підпадатиме така цивільна справа? Вкажіть учасників цивільного процесу. Як вирішуватимуться всі ці питання, якщо працівник – громадянин України працював нелегально?

3. Які міжнародні угоди є чинними сьогодні для України та США стосовно виконання судових доручень? В якій формі вони укладені? Які з них стосуються вручення судових документів? Який порядок зносин передбачається у цих угодах?

4. Сформулюйте переваги та недоліки розгляду комерційного спору у міжнародних комерційних арбітражах порівняно з таким розглядом у державних судах.

5. Визначте, які функції стосовно комерційного арбітражу можуть, а які зобов'язані здійснювати державні суди України.

Модуль 2. Теорія та галузі міжнародного публічного права

Тема 4. Теорія міжнародного публічного права

1. Поняття, джерела та історія міжнародного права.
2. Основні принципи міжнародного права.
3. Суб'єкти міжнародного публічного права.
4. Територія в міжнародному праві.
5. Міжнародно-правове визнання та правонаступництво у міжнародному праві.

Завдання до теми:

1. Дайте визначення термінів «система міжнародного права», «загальновизнані принципи міжнародного права», «галузь міжнародного права», «інститут міжнародного права» і «норма міжнародного права»

2. Згідно зі статтями 10, 11, 13 Статуту ООН Генеральна Асамблея уповноважена «створювати рекомендації». У свою чергу, третя Конференція ООН з Морського права (1973-1982 р.) завершилася 10 грудня 1982 р. прийняттям Заключного акта Конференції і

підписанням Конвенції з Морського права. Чи можуть акти міжнародних організацій мати обов'язковий характер і бути джерелами міжнародного права? Наведіть приклади. Визначте юридичну чинність підсумкового документа Конференції ООН з морського права. Надайте оцінку актам міжнародних конференцій як джерелам міжнародного права.

3. Серед інших основних джерел міжнародного права п. 1-а ст. 38 Статуту Міжнародного Суду ООН перше місце посідають «міжнародні конвенції, як загальні, так і спеціальні, що встановлюють правила, певним чином визнані державами», причому термін «конвенції» використовується у широкому значенні, охоплюючи всі відомі форми закріплення домовленостей між суб'єктами міжнародного права під загальним поняттям «міжнародний договір». 1. Що розуміється під міжнародним договором? 2. Якими є цілі та об'єкти, на врегулювання яких спрямовані міжнародні переговори? 3. Хто може бути стороною міжнародного договору? 4. Що ви розумієте під формою і структурою міжнародного договору? 5. Які існують стадії укладання міжнародних договорів і який їх зміст? 6. Який порядок набуття договором чинності?

Тема 5. Галузі міжнародного публічного права

1. Відповідальність у міжнародному праві.
2. Право міжнародних договорів.
3. Міжнародне морське право.
4. Міжнародне повітряне право.
5. Міжнародне космічне право.
6. Міжнародне гуманітарне право.
7. Право зовнішніх зносин. Дипломатичне право.

Завдання до теми:

1. На яких конкретних прикладах з дипломатичної практики і за результатами аналізу відповідних міжнародно-правових документів можна продемонструвати порядок заснування зарубіжних органів зовнішніх зносин держави, початок і завершення їх діяльності, а також їх функції? Підготуйте можливий

оптимальний склад дипломатичного персоналу посольства України за кордоном у порядку їх старшинства.

2. Складіть порівняльну таблицю функцій дипломатичного представництва за Віденською конвенцією 1961 р. і Положенням про дипломатичне представництво України за кордоном 1992 р., а також функцій посольств і постійних представництв держав при міжнародних організаціях.

3. У 1982 р. Генеральна Асамблея ООН прийняла Декларацію про мирне розв'язання міжнародних суперечок, у якій зверталася увага держав-членів «на можливості, надані Міжнародним судом для врегулювання спорів юридичного характеру». У Декларації також зазначалося, що такі суперечки повинні передаватися сторонами в Міжнародний суд відповідно до положень його Статуту. Які функції Міжнародного суду ООН? Як Ви розумієте «обов'язкову юрисдикцію Міжнародного суду» відповідно до його Статуту і які умови її визнання?

4. Охарактеризуйте цілі, мету діяльності та завдання міжнародних морських організацій.

5. Охарактеризуйте основні джерела міжнародного космічного права.

6. Назвіть основні наслідки закінчення війни.

3. Самостійна робота студентів

Самостійна робота сприяє кращому засвоєнню студентами матеріалу з навчальної дисципліни «Міжнародне приватне та міжнародне публічне право» та формуванню у них навичок та вмій одержувати додаткові знання.

Формами самостійної роботи студентів є:

- доопрацювання лекційних матеріалів та опрацювання додаткової літератури;

- підготовка до практичних занять;

- виконання різного характеру завдань;

- робота в Інтернеті, пошук інформації;

- вибір теми та написання есеїв;

- самостійне вивчення та складання конспектів по темах,

що виносяться на самостійне вивчення;

- складання тез доповіді на конференцію.

Результативність самостійної роботи виявляється під час заслуховування доповідей, обговорення проблемних питань, поточного модульного контролю знань, перевірки письмових відповідей студентів, представлення результатів самостійної роботи.

Рекомендована література

Основна література:

1. Про міжнародне приватне право. Закон України від 23.06.2005 № 2709-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2709-15#Text>

2. Цивільний кодекс України: Закон від 16.01.2003 № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-1532-10#Text>

3. Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту: Закон України від 08.07.2011 № 3671-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5203-17#Text>

4. Конвенція ЮНІДРУА про викрадені або незаконно вивезені культурні цінності: Міжнародний документ від 24.06.1995. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_590#Text

5. Конвенція про визнання та виконання іноземних судових рішень у цивільних або комерційних справах: Міжнародний документ від 02.07.2019. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/973_001-19#Text

6. Про електронні довірчі послуги: Закон України від 05.10.2017 № 2155-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19#n534>

7. Конвенція про угоди про вибір суду: Міжнародний документ від 30.06.2005. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/973_004#Text

8. Конвенція про юрисдикцію, право, що застосовується, визнання, виконання та співробітництво щодо батьківської відповідальності та заходів захисту дітей: Міжнародний документ від 19.10.1996. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/973_002#Text

9. Конвенція про вручення за кордоном судових та позасудових документів у цивільних або комерційних справах: Міжнародний документ від 15.11.1965. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_890#Text

10. Конвенція, що скасовує вимогу легалізації іноземних офіційних документів: Закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР. URL: Міжнародний документ від 05.10.1961#Text

11. Конвенція про стягнення аліментів за кордоном: Міжнародний документ від 20.06.1956. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_425#Text

12. Конвенція про договір міжнародного автомобільного перевезення вантажів (КДПВ): Міжнародний документ, Протокол від 19.05.1956. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_234#Text

13. Віденська конвенція про право міжнародних договорів: Міжнародний документ від 23.05.1969 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_118#Text

14. Статут Організації Об'єднаних Націй і Статут Міжнародного Суду. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_010#Text

15. Декларація про принципи міжнародного права, що стосуються дружніх відносин та співробітництва між державами відповідно до Статуту Організації Об'єднаних Націй 1970 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_569#Text

16. Конвенція про міжнародну відповідальність за шкоду, завдану космічними об'єктами 1972 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_126#Text

17. Європейська конвенція про громадянство 1997 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_004#Text

18. Резолюція 40/144 Генеральної Асамблеї ООН від 13 грудня 1985 року «Декларація про права людини щодо осіб, які не є громадянами країни, в якій вони проживають». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_227#Text

19. Конвенція про поводження з військовополоненими 1949 року (III Женевська конвенція 1949 року). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_153#Text

20. Конвенція про поліпшення долі поранених і хворих у діючих арміях 1949 року (I Женевська конвенція 1949 року).

URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_151#Text

21. Конвенція про поліпшення долі поранених, хворих та осіб, які зазнали корабельної аварії, із складу збройних сил на морі 1949 року (II Женевська конвенція 1949 року). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_152#Text

22. Конвенція про захист цивільного населення під час війни 1949 року (IV Женевська конвенція 1949 року). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_154#Text

23. Міщук І.В. Сахнюк В.В. Загальноправові, організаційно-адміністративні та якісні аспекти права на безоплатну правову допомогу в контексті прецедентної практики Європейського суду з прав людини. Нове українське право. 2021. №3. С. 151-155. DOI <https://doi.org/10.51989/NUL.2021.3.22>

24. Міщук І.В., Киричук Б.С. Агресія російської федерації проти України: актуальні питання щодо створення спеціального міжнародного трибуналу та розробки дієвого механізму компенсації за злочини проти миру та безпеки людства. Аналітично-порівняльне правознавство. 2023. № 2.с.403-410 DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2023.02.70>

25. Міщук І.В., Киричук Б.С. Міжнародно-правова відповідальність: поняття та інституційні можливості отримання Україною відшкодувань за злочини, вчинені російською федерацією. Актуальні проблеми правознавства. 2023р. Випуск 3. с.109-115. DOI:10.35774/app2023.03.109

Допоміжна література:

1. Міжнародне приватне право: особлива частина. навч.-метод. підручник/ Вайцеховська О., Руденко О. Харків : Право, 2023. 520 с.

2. Міщук І.В., Киричук Б.С. Міжнародні правові стандарти захисту прав засуджених у практиці ЄСПЛ. Проблеми та перспективи розвитку сучасної науки: збірник тез доповідей Міжнародної науково-практичної конференції молодих науковців, аспірантів та здобувачів вищої освіти, 11-12 травня, 2023року, Рівне: НУВГП, 2023р. с.556-559

3. Міжнародне публічне право: основи теорії :

навчально-методичний посібник / Бехруз Х., Андрейченко С., Грушко М. та ін. – Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. – 252 с.

4. Міжнародне публічне право. Міжнародний захист прав людини: посіб. для підгот. До зовн.незалеж.оцінювання/ Сироїд Т., Гавриленко О., Фоміна Л.; за заг. ред. Сироїд Т.- 4-е вид., перероб. і допов.- Харків: Право, 2021. 462с.

5. Міжнародне публічне право: у 2 т. : підручник / за ред. Мицика В.; авт. кол.: Мицик В., Буроменський М., Буткевич О. та ін. Харків : Право, 2020. Т. 1. Основи теорії. 416 с.

6. Стрельцова Є. Теорія і практика уніфікації міжнародного права в умовах глобалізації (міжнародний та національно-правовий аспекти) : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.11. Одеса, 2020. 42 с.

7. Застосування норм міжнародного гуманітарного права в національній судовій практиці : методичний посібник для проведення одноденних тренінгів / упоряд.: Єлігулашвілі М., Свиридова Д., Семенюк О., Фулей Т. Київ : УГСПЛ, 2020.

8. Міжнародне приватне право : підручник / Білоусов Є., Жуков І., Комаров В., Яковюк І. та ін.; за заг. ред. Білоусова Є., Яковюка І. Харків : Право, 2021. – 408 с.

Інформаційні ресурси в Інтернет:

1. <http://www.nbuv.gov.ua> – бібліотека ім. В.І. Вернадського
2. <http://zakon.rada.gov.ua> – Верховна Рада України
3. <http://www.president.gov.ua> – Президент України
4. <https://www.un.org> – Організації Об'єднаних Націй
5. <https://supreme.court.gov.ua> – Верховний суд України
6. <https://www.icj-cij.org> – Міжнародного суду ООН
7. <https://www.un.org/en/ga/> – Генеральна Асамблея ООН